

24.

Wartość i odpowiedzialność wieku dorosłego

I. PROSPEKT WARTOŚCI

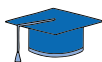
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój moralny, rozwój woli

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Autentyczne działanie, otwartość, ufność, umiejętność stawiania sobie celów i ich osiągnięcie

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Akceptacja moralna i emocjonalna oraz chęć współpracy z osobami dorosłymi

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Relacja międzyludzka: jednostka – społeczeństwo. Wymiana wartości i dóbr.

- Różnice pokoleniowe jako źródło wzajemnego ubogacania się, w życiu jednostki i grup społecznych.
- Racje i przyczyny powstawania tzw. konfliktu pokoleń.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Celem rozwoju człowieka jest osiągnięcie dojrzałości osobowej.
- Stać się dorosłym, to odpowiadać za własne czyny.
- Dorosłość zobowiązuje do poszukiwania prawdy.

Zasady

- Akceptuję poszczególne etapy mojego życia i staram się wykorzystać zdobyte doświadczenie.
- Współpracuję z dorosłymi, wykorzystując ich doświadczenie życiowe.
- Już teraz uczę się, co znaczy być dorosłym.
- Jestem wdzięczny rodzicom za dar życia, za opiekę w okresie niemowlęcym, dziecięcym i w okresie dojrzewania.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Każde dziecko przechodzi etapy rozwoju prowadzące do odpowiedzialnej dorosłości.
- Rodzice są moralnie zobowiązani do pełnej edukacji i wychowania swoich dzieci¹.
- W każdym wieku dziecko ma tę samą godność.

Zasady

- Wychowuję moje dziecko do dorosłości, samodzielności, odpowiedzialności i pełni życia moralnego².
- W wychowywaniu posługuję się zasadą dobrowolności, zasadą dobrego przykładu i racjonalnymi argumentami.
- Ukazuję wartość życia dorosłego opartego na odpowiedzialności.

1.7. ZADANIA DLA PRZEDSZKOŁA, WYCHOWAWCY

Normy

- Szkoła ukazuje właściwe relacje międzypokoleniowe.
- Wychowawca i szkoła pełnią zadanie pomocnicze w edukacji i wychowaniu młodego pokolenia.
- Celem edukacji i wychowania jest samodzielne, odpowiedzialne, dobre, obecne i przyszłe życie wychowanków.

¹ „Rodzice są pierwszymi, ale nie jedynymi wychowawcami swoich dzieci. Do nich więc należy prowadzenie z poczuciem odpowiedzialności pracy wychowawczej w ścisłej i czujnej współpracy ze strukturami cywilnymi i kościelnymi: już wymiar wspólnotowy, obywatelski i kościelny człowieka wymaga i prowadzi do dzieła szerszego i określonego, będącego owocem uporządkowanej współpracy różnych czynników wychowawczych. Wszystkie te czynniki są konieczne, nawet jeśli każdy może i powinien działać wedle własnej kompetencji i wnosząc sobie właściwy wkład. Rodzice mają prawo wybrać narzędzia formacyjne odpowiadające ich przekonaniom i szukać środków, które mogą im pomóc w ich wychowawczym zadaniu, także w obszarze duchowym i religijnym. Władze publiczne mają obowiązek zagwarantowania tego prawa i zapewnienia konkretnych warunków umożliwiających korzystanie z niego. W tym kontekście pierwszoplanowy staje się przede wszystkim temat współpracy pomiędzy rodziną a szkołą”. KNSK 240.

² „Stosownie do swojej godności wszyscy ludzie, ponieważ są osobami, to znaczący istotami obdarzonymi rozumem i wolną wolą, a przeto wyposażonymi w osobistą odpowiedzialność, przez własną naturę są przynaglani i moralnie zobowiązani do poszukiwania prawdy – przede wszystkim religijnej”. DWR 2.

Zasady

- Ukazują wartości wynikające z każdego etapu życia moich wychowanków.
- Dostrzegam różnice międzypokoleniowe pomiędzy wychowankami a dorosłymi (rodzicami) i szukam sposobów na pełne porozumienie.
- Uczę odpowiedzialności za słowa, czyny, projekty i perspektywy działania.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Proponujemy zabawę, w której dzieci wcielają się w role dorosłych. Opracowują plan dnia (np. w formie diagramu), w którym zaznaczają czas poświęcony na pracę, opiekę nad dziećmi, gotowanie, sprzątanie, zakupy, inne obowiązki i zobowiązania wobec najbliższych, dalszej rodziny, grupy, społeczności, do której przynależą. Dzieci często fantazjują na temat nieograniczonej swobody, jaką według nich przynosi dorosłość. Propozycja ta ma uświadomić im, że życie dorosłych nie jest wieczną zabawą, ma swoje obowiązki, zadania i trudności.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Przekracza się różnicę pokoleń. Następuje wzajemne zrozumienie i umiejętność współpracy. Młodzi ludzie zmierzają ku pełnoletniości na zasadzie pełnej dojrzałości fizycznej, psychicznej, emocjonalnej³. Z czasem umiennie, z pełną odpowiedzialnością podejmują zadania człowieka dorosłego.

1.10. ZAGROŻENIA

Możliwa jest ciągła zależność emocjonalna dzieci od rodziców i starszych. Istnieje ryzyko wystąpienia u młodzieży infantylności i braku umiejętności w podejmowaniu decyzji. Dzieci wykorzystują swój wiek do unikania odpowiedzialności za swoje czyny. Grozi utrata ideałów, autorytetu osób starszych⁴,

³ „Już dziś musicie przygotować się do tego, upraszając o dary Ducha Świętego, abyście byli dobrzy – co więcej: byćście byli lepsi niż pokolenie dzisiejszych dorosłych, by wśród was było mniej swarów, mniej kłótni, mniej niechęci i rozdrażnienia, a przede wszystkim, żeby wśród was zapanowała większa trzeźwość”. J. Glemp, *Słowo Prymasa Polski...*, dz. cyt., s. 96.

⁴ „Względny autorytet rodziców i wychowawców, uczestnicząc w afirmującym autorytecie Boga, umożliwia dziecku poznanie pojęć dobra i zła oraz pomaga w dokonywaniu wyboru zakreślonego pewnymi granicami. Dzięki niemu dziecko staje się zdecydowane w swoich wyborach”. *Człowiek – osoba – pleć*, dz. cyt., s. 169-170.

rezygnacja z życia wiarą w łączności z Kościołem. Kształtuje się utylitarne podejście do życia i relacji międzyludzkich.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Dla małego dziecka dorosły jest przewodnikiem, który wprowadza je w świat i uczy życia. Przy dorosłym maluch czuje się bezpiecznie. Chce odkrywać wielki, nieznany, wspaniały świat „dużych ludzi”. To co przekazuje mu rodzic, jest drogowskazem, a dziecko jest pełne ciekawości, pragnie poznawać to, co dla niego nowe i naśladować swojego opiekuna. To dla dorosłych wielka odpowiedzialność.

Im dziecko staje się starsze, tym bardziej uświadamia sobie, że świat dorosłych nie zawsze jest idealny i kolorowy; potrafi być pełen sprzeczności, a dorośli nie zawsze mają rację. Niekiedy nie wykazują się konsekwencją w swoich zachowaniach; mówią jedno, a robią drugie. Nie są nieomylni i nie wiedzą wszystkiego. „Bo dzieciom zdaje się, że dorośli wszystko wiedzą i na każde pytanie mogą odpowiedzieć. A przecież nie wiemy, naprawdę nie wiemy” –

czytamy w „Prawidłach życia” Janusza Korczaka. Dobrze więc jeśli umiemy się przyznać przed dzieckiem do swoich błędów, do niedoskonałości i braku wiedzy, a jednocześnie pokazać, że chcemy się uczyć, dowiadywać, rozwijać, pracować nad sobą, a później dzielić się tym z naszymi pociechami.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Przezabawna i mądra książka, która w przewrotny sposób tłumaczy, czego pragną dzieci i dlaczego dorośli, z ich punktu widzenia, są tacy dziwni; ciągle czegoś zabraniają, zwracają uwagę i każą się słuchać, podczas gdy sami mogą robić wszystko, na co mają ochotę! Bohaterem książki „Gdybym był dorosły” jest chłopiec, który ma dość bycia dzieckiem. A ściślej rzecz ujmując – ma dość bycia grzecznym dzieckiem... I dlatego chciałby już wreszcie być dorosły.

Gdybym był dorosły i ożenił się, miałbym dużo dzieci, bo chciałbym bawić się w takie zabawy, do których trzeba dużo dzieci. Ja byłbym tatusiem, a moja żona mamusią. My i nasze dzieci bawilibyśmy się całymi dniami! W berka, w chowanego, w ciuciubabkę.

A jak będziemy mieli jeszcze więcej dzieci urządzimy wyścigi, skoki w dal, zawody w rzutach na odległość i w jeździe na hulajnodze.

Będę zawsze wygrywał, a wtedy dzieci będą dumne ze swojego tatusia.
(...)

Wiosną każde moje dziecko dostałoby balonik, ale mój byłby trochę większy, bo byłbym ich tatusiem.

Latem każde moje dziecko dostałoby lody, ale dla siebie kupiłbym trochę większe, bo byłbym ich tatusiem.

Jesienią każde moje dziecko mogłoby wejść do kałuży, ale ja wszedłbym do najgłębszej, bo byłbym ich tatusiem.

Zimą każde moje dziecko mogłoby wleźć na zaspę, ale ja wlaźłbym na najwyższą, bo byłbym ich tatusiem.

To jest sprawiedliwe. Bo gdyby one dostały większy balonik, najwięcej lodów, mogły wejść do najgłębszej kałuży, wleźć na najwyższą zaspę, to jaką zabawę miałbym z tego, że jestem dorosły?

E. Janikowski, *Gdybym był dorosły*, Warszawa 2017, s. 27-29, 32-34.

Dzieci często snują plany dotyczące swojej przyszłości. Bycie dzieckiem nie jest łatwe; na każdym kroku nakazy i zakazy. Z punktu widzenia dziecka dorosły ma w życiu dużo lepiej. Dorosłemu nikt nie mówi, co ma robić – tak wygląda rzeczywistość z perspektywy przedszkolaka, który pragnie troszeczkę więcej albo całkowicie dużo swobody. Pojęcia „dla bezpieczeństwa”, czy „dla zachowania zdrowia” są tu synonimami dyktatury dorosłych, którzy oczekują „bycia grzecznym”, a wiadomo, że to jest nudne.

„Gdybym był dorosły” to dziecięca wylicznanka co można, co należy, co chciałoby się, czego się pragnie. Kończy się ona pytaniem, dlaczego rodzice będąc dorosłymi tego wszystkiego nie robią, skoro właściwie już mogą. Książka może być pretekstem do rozmów z przedszkolakami o ich pragnieniach, marzeniach, postrzeganiu świata oraz do tłumaczenia, dlaczego dorośli stawiają granice.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Człowiek (...) nie został stworzony jako byt nieruchomy i statyczny. Pierwszy jego opis biblijny przedstawia go jako stworzenie i obraz, określony w swej głębokiej rzeczywistości przez pochodzenie i podobieństwo, które o nim stanowią. Ale wszystko to wprowadza w istotę człowieka, męż-

czyzny i kobiety, zaczątek zadania oraz wymóg spełnienia go, zarówno indywidualnie, jak we dwoje. Zadaniem tym jest niewątpliwie panowanie nad stworzeniami, „uprawianie ogrodu”; ma to być wypełniane w ramach posłuszeństwa prawu Bożemu, a zatem w szacunku dla otrzymanego „obrazu”, będącego wyraźną podstawą władzy panowania, przyznanej mu dla jego udoskonalenia.

SRS 30.

Duchowość chrześcijańska proponuje rozwój wstrzemięźliwości i zdolność radowania się, mając niewiele. To powrót do prostoty, która pozwala nam się zatrzymać i docenić to, co małe, i dziękować za możliwości, jakie daje życie, nie przywiązując się do nich ani nie smucąc z powodu tego, czego nie posiadamy. Wymaga to unikania dynamiki panowania i gromadzenia samych tylko przyjemności.

LS 222.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Ty więc, moje dziecko, nabieraj mocy w łasce, która jest w Chrystusie Jezusie, a to, co usłyszałeś ode mnie za pośrednictwem wielu świadków, przekaz wiarygodnym ludziom, którzy będą zdolni nauczać też innych. Bierz udział w trudach i przeciwnościach jako dobry żołnierz Chrystusa Jezusa. Nikt walczący po żołniersku nie wikła się w zabiegi około zdobycia utrzymania, żeby się spodobać temu, kto go zaciągnął. Również jeżeli ktoś staje do zapasów, otrzymuje wieniec tylko wtedy, gdy walczył przepisowo. Rolnik, który się trzodzi, pierwszy powinien korzystać z plonów. Rozważaj, co mówię, albowiem Pan da ci zrozumienie we wszystkim. Pamiętaj na Jezusa Chrystusa, potomka Dawida! On według Ewangelii mojej powstał z martwych. (...) Staraj się, byś sam stanął przed Bogiem jako godny uznania pracownik, który nie przynosi wstydu, trzymając się prostej linii prawdy. Unikaj zaś światowej gadaniny; albowiem uprawiający ją będą coraz bardziej się zbliżać ku bezbożności. (...) Uciekaj zaś przed młodzieńczymi pożądaniami, a zabiegaj o sprawiedliwość, wiarę, miłość, pokój – wraz z tymi, którzy wzywają Pana czystym sercem. Unikaj natomiast głupich i niedouczonech dociekań, wiedząc, że rodzą one kłótnie. A sługa Pana nie powinien się

Por. Syr 3,2-6; 12-13; 6;
30,1.

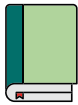

wdawać w kłótnie, ale ma być łagodnym względem wszystkich, skorym do nauczania, zrównoważony (2Tm 2,1-8.15-16.22-24).

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Dorastające dzieci mają obowiązek i prawo wybrać zawód i stan życia. Powinny wypełniać te nowe zadania życiowe w zaufaniu do swoich rodziców, chętnie prosząc ich o opinie oraz rady i przyjmując je od nich. Rodzice powinni czuwać, by nie ograniczać swoich dzieci ani w wyborze zawodu, ani w wyborze współmałżonka. Obowiązek delikatności nie zabrania im, lecz wprost przeciwnie, zobowiązuje ich do pomagania dzieciom przez mądre rady, zwłaszcza wtedy gdy dzieci mają zamiar założyć rodzinę (KKK 2230).

Por. KKK 2218; 2219;
2227; 2224; 2223.

IV. LITERATURA

4.1. WYBÓR LITERATURY

Groński R.M., *Kim są dorośli?*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 1989.
Janikowszky E., *Gdybym był dorosły*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2017.
Korczak J., *Jak ciężko być królem*, wyd. Wolno, Warszawa 2018.
Stanny J., *Baśń o królu Dardanelu*, wyd. Wytwórnia, Warszawa 2005.

4.2. LITERATURA PRZEDMIOTU

Człowiek – osoba – płeć, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja Pomoc Rodzinie, Łomianki 1998.
Dojrzałość chrześcijańska, red. A. Nowak, W. Słomka, wyd. TN KUL, Lublin 1994.
Franciszek, enc. *Laudato si'*. W trosce o wspólny dom, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2015.
Glemp J., *Słowo Prymasa Polski do młodzieży*, wyd. Kuria Metropolitalna Warszawska, Warszawa 1982.
Jan Paweł II, enc. *Sollicitudo rei socialis*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, wyd. M, Kraków 2006, s. 281-329.

- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Meissner K., *Czy ty wierzysz? Wykłady o rozwoju wiary i ludzkiej dorosłości*, wyd. W drodze, Inicjatywa Wydawnicza „Jerozolima”, Poznań 2015.
- Papieska Rada *Iustitia et Pax*, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, wyd. Jedność, Kielce 2005.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Rogge J.U., *Dojrzewanie, czyli jak pozwolić odejść i pozostać wsparciem*, wyd. Jedność, Kielce 2005.
- Smiley K., Smiley J., *Być rodzicem. Siedem wyborów, jakich możesz dokonać, aby dobrze wychować dzieci*, Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań 2009.
- Sobór Watykański II, Deklaracja o wolności religijnej *Dignitatis humanae*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 410-421.
- Tarnawski J., *Wygrać młodość*, wyd. eSPe, Kraków 2000.
- Terruwe A.A., Baars C.W., *Integracja emocjonalna. Jak uwierzyć, że jesteś kochany i potrafisz kochać*, wyd. W drodze, Poznań 2019.
- Weron E., *Dojrzałość chrześcijanina*, wyd. Apostolicum, Ząbki 2003.
- Wolicki M., *Dojrzała osobowość – dojrzałe sumienie*, wyd. TUM, Wrocław 2000.
- Ziółek W., *Pożegnanie z piaskownicą, czyli o konieczności bycia dorosłym [MC]*, wyd. Rhetos, Warszawa 2002.

4.3. FILMOGRAFIA

- Dzieci odpowiadają na pytania. Co to jest dorosłe życie?*, [online:] <https://www.youtube.com/watch?v=er9NasTc5kA&list=PL14BE2F5ABF71C-C6D&index=1> [dostęp: 21.08.2019].